

פענוח הערות ומראי-מקומות

לקוטי שיחות שמות חלק כא שיחה א.

**

פרשתינו א, כא. ונהי פי יראו המילדות את האלהים ויעש להם בתים:

רש"י ד"ה ויעש להם בתים. בתי כהנה ולויה ומלכות שקרויין בתים, כמו שכתוב: "ויבן את בית ה' ואת בית המלך" (מלכים א ט:א'), כהנה ולויה מיוכבד ומלכות ממר'ם. כדאיתא במסכת סוטה.

סוטה יא עמוד ב. "ונהי פי יראו המילדות את האלהים ויעש להם בתים". רב ושמואל, חד אמר: בתי כהונה ולויה, וחד אמר: בתי מלכות. מאן דאמר בתי כהונה ולויה — אהרן ומשה. ומאן דאמר בתי מלכות — דוד נמי ממר'ם קאתי, דכתיב: "נתמת עזובה אשת כלב וישח לו כלב את אפרת ותלד לו את חור". וכתיב: "ודוד בן איש אפרתי וגו'".

שמות רבה פרק א, יז. ונהי פי יראו המילדות וגו', רב ולוי, חד אמר בתי כהנה ובתי לויה. וחד אמר בתי מלכות. בתי כהנה ולויה ממשה ואהרן, בתי מלכות ממר'ם, לפי שדוד בא ממר'ם, דכתיב (דברי הימים א ב, יח): וכלב בן חצרון הוליד את עזובה אשה ואת ריעות ואלה בניה ישר ושובב וארדון. עזובה זו מר'ם, ולמה נקראת שמה עזובה, שהכל עזובה.

**

(1 פרשתינו א, כא. ונהי פי יראו המילדות את האלהים ויעש להם בתים:

(2 סוטה יא עמוד ב. "ונהי פי יראו המילדות את האלהים ויעש להם בתים". רב ושמואל, חד אמר: בתי כהונה ולויה, וחד אמר: בתי מלכות. מאן דאמר בתי כהונה ולויה — אהרן ומשה. ומאן דאמר בתי מלכות — דוד נמי ממר'ם קאתי, דכתיב: "נתמת עזובה אשת כלב וישח לו כלב את אפרת ותלד לו את חור". וכתיב: "ודוד בן איש אפרתי וגו'".

שמות רבה פרק א, יז. ונהי פי יראו המילדות וגו', רב ולוי, חד אמר בתי כהנה ובתי לויה. וחד אמר בתי מלכות. בתי כהנה ולויה ממשה ואהרן, בתי מלכות

ממר'ם, לפי שדוד בא ממר'ם, דכתיב (דברי הימים א ב, יח): וכלב בן חצרון הוליד את עזובה אשה ואת ריעות ואלה בניה ישר ושובב וארדון. עזובה זו מר'ם, ולמה נקראת שמה עזובה, שהכל עזובה.

(3 עין יעקב סיטה שם. ויהי כי יראו המילדות את האלהים ויעש להם בתים רב ולוי חד אמר בתי מלכות וחד אמר בתי כהונה ולויה. מ"ד בתי כהונה ולויה אהרן ומשה ומ"ד בתי מלכות נמי ממרים קאתי דכתיב (ד"ה א ב) ותמת עזובה ויקח לו כלב את אפרת ותלד לו את חור וכתוב (שמואל א י"ז:י"ב) ודוד בן איש אפרתי (ד"ה א ב) וכלב בן חצרון הוליד את עזובה אשה ואת ריעות ואלה בניה ישר ושובב וארדון בן חצרון (במדבר יג) בן יפונה הוא בן שפנה מעצת מרגלים ואכתי בן קנז הוא

דכתיב (יהושע טז) וילכדה עתניאל בן קנז אחי כלב הקטן ממנו אמר רבא חורגיה דקנז הוה (דף יב) דיקא נמי דכתיב הקנזי ש"מ עזובה זו מרים ולמה נקרא שמה עזובה שהכל עזובה הוליד והלא מניסיב הוה נסיב לה א"ר יוחנן כל הנושא אשה לשם שמים מעלה עליו הכתוב כאילו ילדה. יריעות שהיו פניה דומות ליריעות ואלה בניה אל תקרי בניה אלא בניה ישר שיישר את עצמו. ושובב ששייב את יצרו וארדון שרידה את יצרו וא"ד על שהיו פניה דומות לורד. (ד"ה א ד) ולאשחור אבי תקוע היו שתי נשים חלאה ונערה לא חלאה ולא נערה הואי אלא בתחלה חלאה ולבסוף נערה (שם) ובני חלאה צרת וצהר ואתנן צרת שנעשית צרה לחברותיה צהר שהיו פניה דומות כצהרים אתנן שכל הרואה אותה מוליך אתנן לאשתו.

4 ספרי בהעלותך י, כט. "בתים" אלו, איני יודע מה הם, שנאמר (מלכים א ט) "מקצה עשרים שנה אשר בנה שלמה את הבתים – את בית ה'" – זו כהונה, "ואת בית המלך" – זו המלכות: זכתה יוכבד לכהונה, ומרים למלכות, שנאמר (דברי הימים א ד) "וקוץ הוליד את ענוב ואת הובכה ומשפחות אחרחל" – זו מרים, שנאמר (שמות טו) "ותצאן כל הנשים אחריה". "בן הרום" – זו יוכבד, שנאמר (במדבר יח) "כל חרם בישראל לך יהיה". נשאת מרים לכלב, שנאמר (דברי הימים א ב:י"ט) "ותמת עזובה ויקח לו כלב את אפרת ותלד לו את חור... ואלה היו בני כלב בן חור... ודוד בן איש אפרתי היה מבית לחם יהודה". נמצא דוד מבניה של מרים! הא, כל המקרב עצמו – מן השמים מקריבים אותו:

5 מ"א ט, י. ניהי מקצה עשרים שנה אשר-בנה שלמה את-שני הבתים את-בית יהונה ואת-בית המלך:

פרש"י עה"פ ד"ה ויעש להם בתים. בתי כהנה ולונה ומלכות שקרויין בתים, כמו שקתוב: "ויבן את בית ה' ואת בית המלך" (מלכים א ט:א'), כהנה ולונה מיוכבד ומלכות ממרים. כדאימא במסכת סוטה.

9 חדא"ג מהרש"א סוטה שם. ויעש להם בתים כו' ח"א בתי כהונה כו'. מפורש בפרקי ר"א בתים אלו איני יודע מה הם כשהוא אומר אשר בנה שלמה שתי בתים את בית ה' זו בית כהונה ואת בית המלך זו מלכות זכתה יוכבד לכהונה ומרים למלכות כו' ע"ש ונראה דהני אמוראי רב ושמואל דפליגי הכא פליגי נמי לעיל במילדות מי היו ומ"ד לעיל אשה ובתה ס"ל הכא בתי

מלכות ממרים ומ"ד לעיל כלה וחמותה ס"ל הכא בתי כהונה מאלישבע אך מה שאמר דבתי לוייה ממש לא ידענא מאי רבותיה דהא כל שבט לוי נבחר לעבודת הלויים וי"ל דה"ק שאחר שנתגרשה יוכבד מאישה עמרם [זכתה] לינשא שנית לעמרם שהיה לוי דהיינו שנולד ממנה משה שהיה לוי. וקאמר דוד ממרים קאתי דכתיב ותמת עזובה גו' שעזובה בחורי ישראל מלישא אותה לפי שהיתה חולנית ונצטרעה ונשאה כלב ואח"כ שנתרפאת נקראת אפרת ועל שמה נקרא דוד אפרתי מצינו לשון אפרתי באנשי אפרים כמ"ש ויאמרו לו אנשי גלעד האפרתי אתה גו' וגם הזר שם בהר אפרים מצינו נקרא כן כמ"ש בן תוחו בן צוף אפרתי גו' אבל דוד שהיה מיהודה ודר בבית לחם יהודה ודאי דלא היה נקרא כן בשם אפרתי אלא על שם אם המשפחה שהיתה חשובה דהיינו מרים שנקראת בקרא אפרת וכן אבימלך מחלון וכליון נקראו אפרתים דמאותה משפחה היו גם המקום נקרא בית לחם אפרת על שם זה אך מה שאמר דכלב היה איש מרים ומהם יצא דוד צ"ע דהא יחוסו של דוד מרם בן חצרון בספר רות וד"ה ומתוך הכתובים נראה דכלב לאו היינו רם דג' בניים היו לו לחצרון ירחמיאל ורם וכלוב דהיינו כלב כדמוכחי קראי דד"ה ויש ליישב דאחד מיוצאי בני רם נשא אשה מיוצאי בני כלב ולא היה דוד ממשפחת כלב אלא מצד אם אלא שחשיבות מרים עשה זאת שנקראו אפרתים וק"ל:

יפה תואר השלום לשמו"ר שם. ראה בסוף.

תיב"ע. נהנה כד דחילא סתמא מן קדם יי וקנו להון שום טב לקריא וקנא להון מימרא דיי בית מלכותא ובית כהונתא רבתיא.

ת"י. ארום דחילו ילדתא מן קדם יי וקניין להון שום טב כגו דריא ועבדו להון בתים ביתא דלויא וביתא דכהונתא רבתיא:

10 חדא"ג מהרש"א. ראה הערה 9.

רי"ף לע"י סוטה שם. חד אמר בתי כהונה ולוייה וכו'. וצריך להבין במאי פליגי וכל חד נייד מדחבריה ונ"ל דהא תליא בפלוגתא שלמעלה מי היו המילדות אמר רב יהודה כלה וחמותה יוכבד ואלישבע בת עמינדב רב שמואל בר נחמן אמר אשה ובתה יוכבד ומרים והשתא רב לטעמיה דאמר יוכבד ואלישבע וכפי זה אינו יכול לדרוש בתי מלכות ממרים כי מרים אין לה עסק במילדות ולכך דרש בתי כהונה ולוייה שמאלישבע אשת

אהרן נמשכה שלשלת הכהונה ומיוכבד הלוייה ולמאן דאמר התם שהיו יוכבד ומרים יש לדרוש בתי כהונה ולוייה ומלכות כהונה ולוייה מיוכבד ומלכות ממרים ובין למר ובין למר אתי שפיר מה שאמר הכתוב ויעש להם בתים במ"ם דהיל"ל ויעש להן בנו"ן כיון שמדבר בנשים ומאי להם דקאמר אלא כיון שמדבר על בתי כהונה ולוייה או מלכות שהוא מתייחס לזכרים לכך אמר ויעש להם בתים:

יפה תואר השלם. ראה הערה 9.

11 שמות רבה פרק א, יג. כְּשֶׁרָאָה שָׁהֶם פְּרִים וְרָבִים, גָּזַר עַל הַזְּכָרִים, הִדָּא הוּא דְכָתִיב (שמות א, טו): וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְמַיְלֵדוֹת וְגו'. מִי הָיוּ הַמַּיְלֵדוֹת, רַב אָמַר פֶּלָה וְתַמּוּתָהּ, יוֹכֶבֶד וְנְאֻלִישְׁבַע בַּת עַמִּינַדָב. רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָן אָמַר, אִשָּׁה וּבִתָּהּ, יוֹכֶבֶד וּמְרִיָם.

13 פרש"י פרשתינו א טו ד"ה שפרה. יוֹכֶבֶד, עַל שֵׁם שְׁמִשְׁפַּרְתָּ אֶת הַנֶּלֶד (שם): פּוּעָה. זו מְרִיָם, שְׁפּוּעָה וּמַדְבַּרְתָּ וְהוֹגָה לְנֶלֶד (שם), כְּדָרְךָ הַנְּשִׁים הַמְפִּיֶסוֹת תִּיבּוֹק הַבּוֹכָה.

15 חידושי ופירושי מהרי"ק כאן. ויעש להם בתים - בתי כהונה ולוייה מיוכבד ומלכות ממרים, דדוד גמי ממרים אתי דכלב לקח אפרת והיא מרים והולידה לו את חור, עיין בפ"ק דסוטה וברש"י.

16 פרשתינו ד, יד. וַיִּסְרְרָאָהּ יְהוָה בְּמִשְׁחָה וַיֹּאמֶר הֲלֵא אֶהְרֶן אֶחָיִךְ הַלֹּי' יִדְעָתִי כִּי־דַבָּר יִדְבָר הוּא וְגַם הִנֵּה־הוּא יֵצֵא לִקְרֹאתָךְ וְרָאָה וְשָׁמַח בְּלִבּוֹ:

רש"י ד"ה ויחר אף. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קֶרְחָה אֹמֵר כֹּל קֶרֶן אֶף שְׁבַתוֹרָה עוֹשֶׂה רִשָּׁם וְזֶה לֹא נֶאֱמַר בּו רִשָּׁם וְלֹא מְצִינּו שְׂבָא עֲנֵשׁ ע"י אוֹתוֹ קֶרֶן; אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי אֶף בְּזוֹ נֶאֱמַר בּו רִשָּׁם – הֲלֵא אֶהְרֶן אֶחָיִךְ הַלֹּי' – שְׁהִיָּה עֲתִיד לְהִיֹּת לוֹי וְלֹא פִתְחָהּ, וְהַפְּתִיחָהּ הִיָּתִי אֹמֵר לְצִאת מִמֶּךָ, מֵעַתָּה לֹא יִהְיֶה כֵן אֲלֵא הוּא יִהְיֶה פִתְחָה וְאֶתְהַלְלוּ הַלֹּי' שְׁנֶאֱמַר "וּמִשְׁחָה אִישׁ הָאֱלֹהִים בְּנֵיו יִקְרְאוּ עַל שְׂבַט הַלֹּי'" (דה"א כ"ג) (זבחים ק"ב):

לך לך יב, ה. וַיִּקַּח אֲבָרָם אֶת־שָׂרֵי אֲשֶׁתוֹ וְאֶת־לוֹט בֶּן־אֶחָיו וְאֶת־כָּל־רְכוּשָׁם אֲשֶׁר רָכְשׁוּ וְאֶת־הַנְּפֹשׁ אֲשֶׁר־עָשׂוּ בְּחַרְוֹ וַיָּצִאוּ לְלֶכֶת אֶרְצָה כְּנָעַן וַיָּבֵאוּ אֶרְצָה כְּנָעַן:

רש"י ד"ה אשר עשו בחרן. שְׁהִכְנִיסָן תַּחַת כַּנְפֵי הַשָּׁכִינָה; אֲבָרָהֶם מְגִיר אֶת הָאֲנָשִׁים וְשָׂרָה מְגִירַת הַנְּשִׁים, וּמַעֲלָה עֲלֵיהֶם הַכְּתוּב כְּאֵלּוּ עֲשָׂאוֹם; וּפְשׁוּטוֹ שֶׁל

מִקְרָא עֲבָדִים וְשִׁפְחוֹת שֶׁקָּנוּ לָהֶם, כְּמוֹ עֲשָׂה אֶת כָּל הַכָּבֵד הַזֶּה (שם ל"א), וַיִּשְׁרָאֵל עֲשָׂה חֵיל (במדבר כד יח), לְשׁוֹן קוּזָה וְכוּנָס:

תצוה כט, כד. וְשִׁמְתָּ הַפֶּלַעַל עַל פְּנֵי אֶהְרֶן וְעַל פְּנֵי בְנָיו וְהִנִּפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה לְפָנָי יְהוָה:

רש"י ד"ה על כפי אהרן: והנפת. שְׁנִיָּהֶם עֲסוּקִים בְּתוּפָה – הַבְּעָלִים וְהַפֶּהוּ, הֲאֵ כִּי־צַד? פִּתְחָה מִנִּיחַ יָדוֹ תַּחַת יָד הַבְּעָלִים וּמְנִיחָה; וּבְזֶה הָיוּ אֶהְרֶן וּבְנָיו בְּעָלִים, וּמִשָּׂה פִתְחָה:

אמור כא, כב. לָחֶם אֶלְהִי מִקְדָּשֵׁי הַקֹּדְשִׁים וּמִן־הַקֹּדְשִׁים יֹאכַל:

רש"י ד"ה ומן הקדשים יאכל. אֵלּוּ קְדָשִׁים קְלִיִּם, וְאִם נֶאֱמַרו קְדָשִׁים הַקֹּדְשִׁים לְמַה נֶאֱמַר קְדָשִׁים קְלִיִּם? אִם לֹא נֶאֱמַר, הִיָּתִי אֹמֵר בְּקְדָשֵׁי הַקֹּדְשִׁים יֹאכַל בְּעַל מוֹם, שְׁמִצִּינוּ שֶׁהִתְרוּ לְזָר, שְׂאֵכֵל מִשָּׂה בְּשׂוֹר הַמְּלוּאִים, אֲכָל בְּחִזָּה וְשׁוֹק שֶׁל קְדָשִׁים קְלִיִּם לֹא יֹאכַל, שְׂלֵא מְצִינּוּ זָר חוֹלֵק בָּהֶן, לְכַף נֶאֱמַרו קְדָשִׁים קְלִיִּם, כִּד מְפָרֵשׁ בְּזָבְחִים (דף ק"א):

דברי הימים א כג, יא. וּמִשָּׂה אִישׁ הָאֱלֹהִים בְּנָיו יִקְרְאוּ עַל־שְׂבַט הַלֹּי':

זבחים קב א. כַּתְנַאי (שמות ד, יד) וַיַּחַר אֶף ה' בְּמִשְׁחָה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קֶרְחָה אֹמֵר כֹּל חֶרֶן אֶף שְׁבַתוֹרָה נֹאמַר בּו רִוּשָׁם וְזֶה לֹא נֹאמַר בּו רִוּשָׁם ר"ש בֶּן יוֹחִי אֹמֵר אֶף זֶה נֹאמַר בּו רִוּשָׁם שְׁנֹאמַר (שמות ד, יד) הֲלֵא אֶהְרֶן אֶחָיִךְ הַלֹּי' וְהֵלֵא כֶהֱן הוּא הַכִּי קֹאמַר אֲנִי אֲמַרְתִּי אֶתְהָ כֶהֱן וְהוּא לֹי עֲכָשׁוֹ הוּא כֶהֱן וְאֶתְהָ לֹי וְחַכְמִים אֹמְרִים לֹא נִתְכַּהֵן מִשָּׂה אֲלֵא שְׁבַעַת יְמֵי הַמְּלוּאִים בְּלִבְד וַיִּשׁ אֹמְרִים לֹא פִסְקָה כְהוֹנָה אֲלֵא מְזַרְעוֹ שֶׁל מִשָּׂה שְׁנֹאמַר (דברי הימים א כג, יד) וּמִשָּׂה אִישׁ הָאֱלֹהִים בְּנֵיו יִקְרְאוּ עַל שְׂבַט הַלֹּי' וְאֹמֵר (תהלים צט, ו) מִשָּׂה וְאֶהְרֶן בְּכַהֲנֵיו וּשְׁמוּאֵל בְּקוֹרְאֵי שְׁמוֹ

שם קא עמוד א. דָּבַר אַחַר וְהֵלֵא פִינַחַס הִיָּה עִמָּהֵן שְׁפִיר קֹאמְרִי לִיָּה סִבַּר לֵה כְּרַבִּי אֲלַעְזָר דָּאֲר"א א"ר חֲנִינָא לֹא נִתְכַּהֵן פִּינַחַס עַד שֶׁהֲרִגוּ לְזַמְרִי דְכָתִיב (במדבר כה, יג) וְהִיתָה לוֹ וּלְזַרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהוֹנַת עוֹלָם.

פרש"י פנחס כה, יג. בְּרִית כְּהַנַּת עוֹלָם. שְׂאֵף עַל פִּי שְׂפָכָה נִתְּנָה כְּהִנָּה לְזַרְעוֹ שֶׁל אֶהְרֶן, לֹא נִתְּנָה אֲלֵא לְאֶהְרֶן וּלְבְנָיו שְׁנִמְשַׁחוּ עִמּוֹ וְלִתְּלוּדוֹתֵיהֶן שְׁיֹלִידוֹ אַחַר הַמִּשְׁחָתוֹ, אֲכָל פִּינַחַס שְׁנֹלְדָה קִדְּם לְכֵן וְלֹא נִמְשַׁח לֹא כָּא

לְקַלְלָהּ עַד כָּאֵן; וְכֵן שָׁנִינוּ בְּזִבְחֵי (דף ק"א) לֹא נִמְכְּרוּ פִּינְקֵס עַד שֶׁהֲרִגוּ לְזִמְרֵי:

ויחי מט, ג. יתר שאת. ראוי היית להיות יתר על אחיך בקהנה, לשון נשיאות פנים.

(18) יפה תואר שם. ראה הערה 9.

(19) תהלים קלה, יט-כ. בית ישראל ברכו את יהנה בית אהרן ברכו את יהנה: בית הלוי ברכו את יהנה יראי יהנה ברכו את יהנה:

(20) רבינו בחיי כאן. וע"ד המדרש ויעש להם בתים, ברכם בבתי אבות, בתי כהונה ולויה מיוכבד, ומלכות ממרים. וכן כתיב (תהילים קל"ה: י"ט-כ') בית אהרן ברכו את ה' בית הלוי ברכו את ה', ולפי המדרש הזה אין מלת ויעש חוזרת לפרעה רק אל האלהים, ומה שהזכיר ויצו פרעה ולא אמר ויצו לכל עמו, מוכיח על זה כי מלת ויעש חוזרת להש"י, ועל כן הוצרך להזכיר שם פרעה, ותחזור מלת להם למילדות, והיה לו לומר להן כי כן משפט הלשון בנקבות, וכן הזכיר למעלה ויאמר להן מדוע עשיתן, אבל מצינו כי הוא דרך הכתובים במקומות, כי כן מצינו (שמות ב': י"ז) ויבאו הרועים ויגרשום, ואחר כך הזכיר ויושיען וישק את צאנם.

פירוש מהרז"ו לשמות רבה שם יג. מי הם המילדות. סוטה י"א לקמן פ"מ ס"ס א'. וה"ג בגמרא שם רב ושמואל חד אמר אשה ובתה וחד אמר כלה וחמותה מ"ד אשה ובתה יוכבד ומרים ומ"ד כלה וחמותה יוכבד ואלישבע בת עמינדב אשת אהרן כמ"ש בסדר וארא. ולמדו כן כמ"ש לקמן פר' זו סימן י"ז ושם נאמר ויעש להם בתים וע"פ גז"ש בית אהרן ובית לוי מיוכבד בית לוי ממש ובית אהרן מאלישבע. ובתי מלכות ממרים. וזה צ"ע שהרי אהרן לא היה גדול ממש רק ג' שנים כמפורש בסדר וארא ואיך יתכן שקודם הריון של משה שהיה לאהרן שתי שנים איך היה לו אשה שהיתה מילדת לכל ישראל וגם מרים לא היתה אז רק שש שנים. ויתכן הענין בקירוב כמ"ש לעיל פר' זו ס"ס ד'. ועוד צ"ע איך יתכן שיסתפקו ישראל בשתי מילדות לבד. ויתכן שבאמת היו מילדות רבות אך התחכם פרעה למנות בראש כולן שתיים אלו שהן ישגוהו על כולן שלא יצטרך לדבר עם כולן רק עם שתיים אלו שבראשן שהיו הגדולות שבישראל שעמרם היה ראש הדור:

(21) שמואל א כה, כח. עָא גָא לְפִשַׁע אֲמַתְךָ כִּי עֲשִׂיהָ יַעֲשֶׂה יְהוָה לְאֹדְנֵי בֵּית נְאֻמָּן כִּי־מִלְחָמוֹת יְהוָה אֲדֹנֵי נִלְחָם וְרַעְיָה לֹא־תִמְצָא בָךְ מִיָּמֶיהָ:

תרגום. שְׁבוּק כָּעַן לְחֹבֵי אֲמַתְךָ אָרִי קִנְיָא וְקִנְיָא יְיָ לְרַבּוּנֵי מְלָכוֹ קִנְיָא אָרִי קִרְבֵי עֲמָא וְיָי רַבּוּנֵי מְגִיט וּבִישְׁתָּא לֹא אִשְׁתַּכַּח בָּךְ מִיּוֹמָהּ:

רש"י ד"ה כי עשה יעשה ה' לאדני בית נאמן. להיות מלך על ישראל, לפיכך, ורעה לא תמצא בך, לכך לא נאה לך לעשות שלא כדיון, להוציא לעז על מלכותך:

(22) הושע ה, א. שְׁמַעו־זֹאת הַכְּהֹנִים וְהַקְּשִׁיבוּ | בֵּית יִשְׂרָאֵל וּבֵית הַמֶּלֶךְ הַזֶּה יִנּוּ כִּי לָכֵם הַמִּשְׁפָּט כִּי־פָחַ הֵייתֶם לְמִצְפָּה וְרַשָׁת פְּרוּשָׁה עַל־תְּבֹרֹךְ:

(23) ישעי' ז, יג. וַיֹּאמֶר שְׁמַעוּ־נָא בֵּית דָּוִד הַמְעַט מִכֶּם הַלְאֹת אֲנֹשִׁים כִּי תִלְאוּ גַם אֶת־אֲלֹהֵי:

(24) זכרי' יב, ח. בַּיּוֹם הַהוּא יִגְן יְהוָה בְּעַד יוֹשֵׁב יְרוּשָׁלַם וְהָיָה הַנִּקְשָׁל בָּהֶם בַּיּוֹם הַהוּא בְּדַגִּיד וּבֵית דְּוִיד כְּאֱלֹהִים כְּמִלְאָךְ יְהוָה לְפָנֵיהֶם:

(25) ויגש מה, ב. וַיִּתֵּן אֶת־קִלְוֹ בְּכַיִּי וַיִּשְׁמְעוּ מִצְרַיִם וַיִּשְׁמַע בֵּית פְּרָעָה:

רש"י ד"ה וישמע בית פרעה. ביתו של פרעה, פלומר, עבדיו ובני ביתו, ואין זה לשון בית ממש, אלא כמו בית ישראל, בית יהודה, מישנ"ה בלעז:

(26) ריש פרשתינו. וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרַיִם: אֶת יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ:

לך לך יב, יז. וַיִּנְגַע יְהוָה | אֶת־פְּרָעָה נְגַעִים גְּדֹלִים וְאֶת־בֵּיתוֹ עַל־דָּבָר שֶׁרַי אֲשַׁת אֲבָרָם:

רש"י ד"ה (ואת ביתו פתרגומו ועל אגוש ביתה ומדכרשו לרבות פתליו ועמודיו ופלויו ברש"י ישן):

(27) ספרי שם. ראה הערה 4.

(31) דעת זקנים עה"פ. ויהי כי יראו המילדות. פ' כשראה פרעה שלא היו מקיימין מצותו ויעש להם בתים אצל עבדיו כדי שיראו אם הולכות אצל העבריות:

רשב"ם. ויעש להם בתים - לשמרם פן ילכו לעבריות היולדות.

לקח טוב. ס"א ויעש להם בתים, כיון שראה פרעה שהיו המילדות חומלות את בני ישראל, עמד ותיקן בתים

למצריים להיות שכנים לישראל, כיון שנוולד בן לישראל הן מרגישים בהם, שהרי התינוק בוכה, וכיון שהתינוק בוכה תינוק של מצרי שכינו בוכה, והן מרגישים ונוטלין אותו וזורקין אותו ליאור, עליהם אמר שלמה אחזו לנו שועלים שועלים קטנים (שה"ש ב טו), שעלים כתוב, שהיו זורקין אותם למים, כענין שנאמר מי מדד בשעלו מים (ישעיה מ יב), ואעפ"כ וכרמינו סמדר (שה"ש ב טו).

פענה רזא. ויעש להם בתים ויהי כי יראו וגו', כלומר בשביל שיראו את אלהים התחכם פרעה ויעש הוא להם למצרות בתים כלומר להושיבם בין בתי ב"י שירגישו ע"י ילדיהן בילדי ישראל כענין אחזו לנו שועלים, וזה ופסחתי עליכם ופסח ה' וגו', שהוצרך לדלג על בתי ב"י דכתיב אשר פסח על בתי ב"י, כי בתי מצריים ועבריים היו מעורבבים יחד, מהר"ר משה: ד"א ויעש להם בתים, פי' הר"ר אהרן זקנו של הג"ן שכשאמרו לפרעה כי חיות הנה נחשבו לשקרניות לפרעה דאיך ישתנו נשי העולם בטבעיהן זו מזו, וע"ז אמר וייטב אלהים למילדות שהטיב להן להמליטן מידו, ובמה, זהו וירב העם וגו' שנתאמת הדבר אצל פרעה ע"כ, ואמר אם לא כן איך יספיקו שתי מילדות לעם רב כזה ולריבוי הנולדים, וזהו ויעש להם הש"י למילדות בתים, שישבו לבטח בבתיים ולא הוצרכו עוד לפחד מחמת מלך מלאכי מות:

ריב"א. ויעש להם. תימ' היה לו לומר להנה לשון נקבה. ואומר ר"ת מאורליי' שמוסב הוא על העם כי בין שתי בתי ישראל היה בית אחד של מצרים כדי שיבכה התנוק נגד חבירו כמו שדורש התלמוד בפ"ק דסוטה גבי אחזו לנו שעלום שעלים קטנים וגו':

חיזקוני. ד"א ויעש להם פרעה בתים לעמוד בהם ולא יהיו זזות מהם וצוה להוליך שם העבריות בשעת לידתם להשליך היאורה הזכרים.

טור הארוך. ויעש להם בתים. פי' שהרבה להם בנים שפרו ורבו מאוד עד שהיו אומרים אלו בני שפרה ופועה ובית לשון בנים כמו בית יעשה לך והוא פי' שיתן לך בן יושב על כסאך. וי"מ ויהי כאשר יראו המילדות את האלהים ולא הועיל לפרעה מה שצויה להם להורגם ויעש להם פרעה גזירות בתים שהושיב ישראל בין בתי מצרים כדי שידעו עת לדתן או בתים ממש שעשה בתים ידועי' שלא ילדו אלא בהם. ויש מפרשים בתים שנתנו בבית הסוהר כמו והוצאתנו מן הבית הזה:

אברבנאל. ואפשר לפרש שאין ויעש להם בתים חוזר להב"ה ואינו מכלל ההטבה שנוכר למעלה אבל שהוא סמוך וקשור עם מה שכתוב אחריו ויצו פרעה לכל עמו לאמר כל הבן הילוד וגו' ויהיה ענין הכתוב כן שכאשר התנצלו המילדות שלא היו נקראות להוליד את העבריו' במהירות וריהטא אלא באיחור גדול עד שמפני זה בטרם תבא אליהן המילדות ילדו הנה המלך לתקן זה עשה להן בתים רשומות ומצויינות שכל אדם ידע ויכיר זה בית המילדת כדי שכל אשה בטרם תבא חבל לה תקרא את המילדת ועם זה בסמוך צוה לכל עמו לאמר שבשמעם קול דופק בבתי המילדות ילכו אחריהן וכל הבן הילוד ישליכו היאורה וכל הבת יחיון לעבוד ולמשא כאח' מהשפחות ותהיה לפי זה מלת להם כמו להן ורבים בכתוב ככה. כמו ויצל אלהים את מקנה אביכם ויתן לי. ובעבור שנסמך ויצו פרעה לכל עמו לענין המילדות לכן אמר בסתם כל הבן הילוד ולא פי' מן העבריות כי בידוע שעליהם היתה הגזרה.

רבינו בחיי כאן. ראה הערה 20.

באר מים חיים. ויהי כי יראו וגו' ויעש להם בתים. כי הנה באמת יעל אשת חבר הקיני מסרה נפשה למשכב הגוי ועשתה לשם ה' עד שנאמר עליה (שופטים ה', כ"ד) מנשים באוהל תבורך כי גדולה עבירה לשמה ממצוה וכו' (נזיר כ"ג:) כנאמר למעלה. נמצא לכאורה אפשר לא יפה עשו המילדות בזה במה שלא רצו לעשות עבירה לשמה. ואמנם זה אינו כי הלא המה בשתים עשו שלא נתבעו לדבר עבירה ואף על פי כן לא המיתו את הילדים אדרבה עוד ותחיינו את הילדים שהיו מספקין להם מים ומזון (כמאמר חז"ל (סוטה י"א:)) כי אף שכתבנו בפסוק שלפני זה שלא היו צריכים כלל למילדות וכמאמר חז"ל היה נראה כי זה היה אחר נסיון המילדות שלא חפצו לשמוע אל פרעה ומסרו נפשם על נפשות ישראל להחיותם שלא ברצונו, אז הביט האל הטוב, אל טוב מעשיהם והיטיב עמם לשלוח מלאך משמי מרום במקומם בכדי שלא יהיה לפרעה פתחון פה עליהן, ועל כן אחר שנקראו אל פרעה השיבו כי חיות הנה ולא אמרו כן תיכף בעת צויית פרעה וראיתם על האבנים וגו', והבן כי נכון הוא. ונחזור לענין) ובזה ודאי עשו המילדות בטוב שמסרו נפשם ולא רצו לעבור את פי ה'. ולזה אמר הכתוב שם מנשים באוהל תבורך דוקא מאלו הנשים שנקראו אוהל והן האמהות שנאמר בכולן אוהל כמו בשרה הנה היא באוהל וכן בכולן והן עשו מצוה שלא לשמה במה שנתנו שפחתם לאישם הכל כמו שאיתא

בתוספות שם. אכן כאן אומר הכתוב ויעש להם בתים, בית ולא אוהל, כי הבית הוא המגין והחופף על האדם מזרם ומחורב יותר הרבה מאוהל, וכאן הסתירם ה' בסתר כנפיו סביבם מכל וכל כבית ממש וקיים בהם (תהלים צ"א, י') לא תאונה אליך רעה ונגע לא יקרב באהליך, במה שהרבה העם שלא בטבע ולא היו צריכים כלל למילדות שלא יהיה עוד לפרעה שום פתחון פה לדבר אליהם לא לתובען לעבירה ולא לצוותם בהריגת הילדים, והיה זה שכר המילדות בשביל יראת אלהים שיראו ממנו שעשה להן בתים להצילם מכל רע, ואין לך שכר גדול בעולם במה שינצל האדם מלעבור את פי ה' בקטנות מכל שכן בגדולות בגילוי עריות שהיא מעבירות החמורות ומכל שכן בהריגות נפש מישראל שכל אחד הוא עולם מלא כמאמר חז"ל (סנהדרין ל"ז). וזה הוא הטובה שאמר למעלה וייטב וגו' וכפירוש רש"י לפי דרכו עיין שם, וכראות פרעה הרשע כי אינו פועל כלל בגזירה זו אדרבה על ידי זה מוכרח בוראם ברוך הוא לפרותם שלא בטבע בכבודו בעצמו כביכול ברוך הוא. על כן.

32) מדרש הגדול כאן. ויהי כי יראו המילדות את האלהים ויעש להם בתים וכי לשעבר לא היה להם בתים, אלא ששלח פרעה להרגן וכסה אותן הקב"ה כשתי קורות של בתים. אמ' ר' סימאי פנחס וכלב נעשו כשתי חליות של עמוד דכתי ותקח האשה את שני האנשים ותצפנו (יהושע כ', ד') וכך ירמיה וברוך נעשו כשני ספסלים שנאמר ויסתירם ה' (ירמיה ל"ו, כ"ו) וכך המילדות נעשו כשתי קורות של בתים. אטי ר' שמואל פנחס וכלב היו צדיקים, ירמיה וברוך היו נביאים. אמר הקב"ה ואלו אע"פ שהן נשים ראויות. הן שנעשה להן נס על שבטלו גזירת פרעה הרשע ויראו ממני לכך ויעש להם בתים").

ספר השרשים ערך בית. והנראה בעיני כי פירוש **ויעש להם בתים** שהסתירם מפרעה שלא הרע להם כדרך שנאמר בירמיהו ובברוך ויסתירם י"י (ירמיה לו, כו).

ירמי' לו, כו. ויצנה ה'מלך את־ירחמאל בן־המלך ואת־שַׁרְיָהוּ בן־עזריאל ואת־שַׁלְמֵיָהוּ בן־עבדאל לַקְּסֵת אֶת־בְּרוֹךְ הַסֵּפֶר וְאֶת־יִרְמְיָהוּ הַנְּבִיא וַיִּסְתְּרֵם יְהוָה.

33) ראב"ע פרשתינו א, כ. וייטב. בעלי היו"ד בראשונה פעם יעמד היו"ד כמו זו. ופעם יחליפוהו בוי"ו כמו ויושב שם רעבים. שהוא מן ישב. כמו וייטב מן יטב.

וזה הטוב הוא הנזכר אחר כן ויעש להם בתים. כמו כי בית יעשה לך ה':

פירוש הקצר שם. בית - משפחה גדולה וחשובה. ראה רש"י. בקצר: והפעם שהרבה זרעם תגמול שכר שההיו את זרע ישראל.

רד"ק. ויעש להם בתים, בני בית כלומר שפרו ורבו.

חזקוני. בתים אלו בנים, שבניו של אדם נקראו בית. מישנד"א בלע"ז. כמו שמצינו בדוד, והגיד לך כי בית יעשה לך וגו' והקימותי את בניך אחריך וגו' והכינותי את ממלכתו. אף כאן נתן להם בנים והולך ומפרש כיצד.

טור הארוך. ויעש להם בתים. פ"י שהרבה להם בנים שפרו ורבו מאוד עד שהיו אומרים אלו בני שפרה ופועה ובית לשון בנים כמו בית יעשה לך והוא פ"י שיתן לך בן יושב על כסאך.

אברבנאל. ומאשר אמר הכתוב ויעש להם בתים מלשון זכר ולא אמר ויעש להן בלשון נקבה יש לפרש ויעש להם בתים על ישראל שבסבת יראת המילדות את האלהים ולא המיתו הילדים נתרבו העם והוא אמרו ויעש להם בתים שירבו הבנים והבנות הוא באמת עצם הבתים.

34) רלב"ג. התועלת החמישי הוא בדעות. והוא להודיע שהשם יתע' יגמול טוב ליראים ממנו בעבור יראתם ממנו ולזה ספר כי מפני שיראו המילדות את האלהים עשה להם בתים והוא הגמול הראוי להם על זה כמו שזכרנו כי זאת התכונה ראוי שתהיה למנהיג ר"ל שישגיח במונהגים ממנו וייטיב להם:

36) שמות רבה פרק א, יג. כְּשֶׁרָאָה שָׁהֵם פְּרִים וְרִבִּים, גָּזַר עַל הַזְּכָרִים, הִדָּא הוּא דְקַתִּיב (שמות א, טו): וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְמַלְאָכָיו וְגו'. מִי הֵיוּ הַמְּלַלְדוֹת, רַב אָמַר פְּלָה וְחַמּוּתָהּ, יוֹכְבֵד וְאַלְיָשָׁבַע בַּת עֲמִינָדָב. רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָן אָמַר, אִשָּׁה וּבַתָּהּ, יוֹכְבֵד וּמִרְיָם. וְלֹא הֵיוּ לְמִרְיָם אֶלָּא חֲמֵשׁ שָׁנִים, שְׁאַהֲרֵן גְּדוֹל מִמֶּשֶׁה שְׁלֹשׁ שָׁנִים.

מתנת כהונה. כְּשֶׁרָאָה שָׁהֵם פְּרִים וְרִבִּים, גָּזַר עַל הַזְּכָרִים, הִדָּא הוּא דְקַתִּיב (שמות א, טו): וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְמַלְאָכָיו וְגו'. מִי הֵיוּ הַמְּלַלְדוֹת, רַב אָמַר פְּלָה וְחַמּוּתָהּ, יוֹכְבֵד וְאַלְיָשָׁבַע בַּת עֲמִינָדָב. רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָן אָמַר, אִשָּׁה וּבַתָּהּ, יוֹכְבֵד וּמִרְיָם. וְלֹא הֵיוּ לְמִרְיָם אֶלָּא חֲמֵשׁ שָׁנִים, שְׁאַהֲרֵן גְּדוֹל מִמֶּשֶׁה שְׁלֹשׁ שָׁנִים.

עין יוסף. ולא היה למרים אלא חמש שנים. קושיא הוא איך תעלה על דעתך שמרים היתה מילדת והא לא היתה אלא בת ה' שנים ואין דרך קטנות להיות מילדות. ע"ז אמר הולכת היתה עם יוכבד עמה ועושה מה שתצוה לה אמה לעשות. ולכך לא היתה צריכה להיות זקנה [ת"נ]: **שאהרן גדול ממשה שלש שנים.** שנא' ומשה בן שמונים שנה ואהרן בן שלש ושמונה שנה. ומרים גדולה מאהרן ב' שנים. נמצאת גדולה ממשה חמש שנים. שהרי משנולדה מרים התחילו למרר חייהם בעבודת פרך. והמשך ימי המירור היה פ"ו שנים כדאי' בחזית. ומאז בא משה ואהרן אל פרעה עד צאת ישראל ממצרים היה שנה תמימה. וכל אותן שנים היו מתיסרין בעבודת פרך כדאי' בפדר"א. נמצא ביציאתן ממצרים היה למשה פ"א שנים. ואז נשלמה פ"ו שני המירור שהתחילו משנולדה מרים. הרי שהיה למרים ה' שנים קודם לידת משה [מת"כ]. ועיין שם באורך:

פרשתינו א, כ. ויטב אלהים למיילדת וירב העם ויעצמו מאד:

רש"י ד"ה ויטב אלהים למיילדת. מהו הטובה?:

37 רד"ק לירמי' לו, כו. ויסתירם ה'. שחפשו במקום שהיו ולא מצאום כי הסתירם ה' אפשר ששת חשך סביבותם או שבטל כח ראותם באותו מקום שהיו ירמיהו וברוך:

38 באר יצחק. ויעש להם בתים כמו בית יעשה לך ה' [שמואל ב ז] ר"ל בני בית אף כאן פרו ורבו.

חזקוני. ראה הערה 33.

39 שמות א, ז. ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד ותמלא הארץ אתם:

40 ויחי מט, ג. ראובן בכרי אמה פתי וראשית אוגני יתר שאת ונתר עז:

רש"י ד"ה יתר שאת. ראוי היית להיות יתר על אחיה בכהנה, לשון נשיאות כפי: **ויתר עז.** במלכות, כמו: ויתן עז למלכו (שמואל א ב), ומי גרם לך להפסיד כל אלה?

41 סוטה ח עמוד ב. מתני' במדה שאדם מודד — כה מודדין לו. היא קשטה את עצמה לעבירה — המקום נזולה. היא גלתה את עצמה לעבירה — המקום גלה עליה. בפרך התחילה בעבירה תחילה ואחר כך הבטן —

לפיקד תלקה הברך תחילה ואחר כך הבטן, ושאך כל הגוף לא פלט.

שם ט עמוד ב. מתני' שמשון הלך אחר עיניו — לפיקד נקרו פלשתיים את עיניו, שנאמר: "ויאחזוהו פלשתיים וינקרו את עיניו". אבל שלום נתגאה בשערו — לפיקד נתלה בשערו. ולפי שבא על עשר פלגשי אביו — לפיקד נתנו בו עשר לונביות, שנאמר: "ויסבו עשרה אנשים נושאי פלי יואב". ולפי שגנב שלש גנבות: לב אביו, ולב בית דין, ולב ישראל, שנאמר: "ויגנב אבשלום את לב אנשי ישראל" — לפיקד נתקעו בו שלשה שבטים, שנאמר: "ויקח שלשה שבטים בכפו ויתקעם בלב אבשלום". וכן לענין הטובה: מרים המתינה למשה שעה אחת, שנאמר: "ותמצב אחרתו מרחוק" — לפיקד נתעכבו לה ישראל שבעה ימים במדבר, שנאמר: "ויהעם לא נסע עד האסף מרים". יוסף זכה לקבור את אביו, ואין באחיו גדול ממנו, שנאמר: "ויצעל יוסף לקבר את אביו ויעלו עמו גם רכב גם פרחים". מי לנו גדול מיוסף, שלא נתעסק בו אלא משה. משה זכה בעצמות יוסף, ואין בישאל גדול ממנו, שנאמר: "ויקח משה את עצמות יוסף עמו" — מי גדול ממשה שלא נתעסק בו אלא המקום, שנאמר: "ויקבר אותו בגי". לא על משה בלבד אמרו, אלא על כל הצדיקים, שנאמר: "והלך לפניך צדקה כבוד ה' יאסף".

43 גו"א כאן. שקרויים בתים. ויראה לפי שהבית כולל הרבה — כן הכהונה, מפני שהוא כולל השייכים אל הכהונה, והם הכהנים בני אהרן, וכן הלוייה. וכן המלכות נקרא "בית" מפני שהוא כולל עמו אשר הוא מולך עליהם וכולם נכללים בו, לכך נקרא "בית המלך" (מ"א ט, א). ועוד כי אלו הג' הם עומדים בקביעות ונמשכים תמיד כמו הבית שהוא עומד בקביעות; כי הכהונה לא תוסר לעולם, וכן הלוייה. והמלכות — אם בנו הגון וראוי קודם לכל ישראל, כדכתיב (דברים יז, כ) "למען יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו", ודרשו (סיפרי שם) בנו קודם לכל, לכך נקראו "בתים", כך נראה:

45 שמות רבה א, טז. ויטב אלהים למיילדת. מה היה הטובה הזאת, שקבל דבריהם מלך מצרים ולא הזיק להן. דבר אחר, ויטב אלהים, אמר רבי פרכיה בשם רבי חייה בן רבי אבא, הדין הוא דכתיב (איוב כח, כח): ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה, מהו שכתב היראה, תורה. לפי שיראה יוכבד מפני הקדוש ברוך הוא, העמיד ממנה משה, שכתוב בו (שמות ב, ב): כי טוב הוא, ונתנה התורה

דוברות כי ברור לי כי חיה אחת או שתיים אינן מספיקות עם רב כזה:

52) יפה תואר השלום לשמו"ר שם. ראה בסוף.

שה"ג להערה 53. פסחים פז עמוד א. "אני חומה וְשָׂדֵי פִּמְגְדָלוֹת", אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: "אֲנִי חוֹמָה" — זֶה תוֹרָה, "וְשָׂדֵי פִּמְגְדָלוֹת" — אֵלּוּ תַלְמִידֵי חֻכְמִים.

לקוטי תורה ואתחנן י עמוד א. אך הנה כיון שאפילו מעשה המצות צריכים לבחי' שמירה א"כ איך וע"י מה יהיה בחי' שמירה זו אך הענין כמארז"ל שמור זו משנה וכמ"ש במ"א ע"פ תשמרו להקריב לי. ולכן השמירה הוא על ידי עסק התורה שבעל פה שבה ועל ידה יוכל להיות השמירה (ועמ"ש בד"ה אחרי ה' אלקיכם תלכו גבי ואת מצותיו תשמרו ובקולו תשמעו ע"ש) והענין דהנה המצות הם בחי' לבושים לנפש דהיינו שהוא המשכת בחי' סוכ"ע בממכ"ע וזהו בחי' לבוש שהוא המקיף להגוף. אך שמירת הגוף והלבוש הוא על ידי בית וזהו בחי' התרוה. וכמ"ש בזהר דאורייתא היכלא עילאה דקודשא בריך הוא וגם ארז"ל מיום שחרב בית המקדש אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ד' אמות של הלכה הרי ד"א של הלכה הם נגד בחי' בית המקדש שהוא בחי' בית וכמ"ש וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך אל תקרא בניך אלא בוניך כו' שישאל הם הבונים את ההיכל והיינו על ידי תורה שבע"פ. ולכך על ידי זה יהיה שמירה לבחי' לבושים דמעשה המצות שלא יהיה מהם יניקת החיצונים על ידי שמירה דבחי' בית הנ"ל. וביאור הענין הוא כי הנה כל התורה שבעל פה הוא להחמיר חומרות ודקדוקי סופרים שלא לעשות. וכן במצות עשה אם עושה כך כשרה ואם לאו פסולה ואינה מצוה כלל. שזהו יסוד כל התורה שבעל פה להחמיר על דברי תורה שלא לעשות ועל זה ארז"ל ערבים עלי דברי סופרים יותר מיינה של תורה כי זהו עיקר הסייג והשמירה לד"ת (ועמ"ש בד"ה ושמע אביה). כי הוא בחי' גבורות עליונות מבחי' חכמה עילאה שמהם נעשה בחי' החותם והחומה שלא יהיה יניקת החיצונים מהמצוה והרצון עליון. וזהו אני חומה שארז"ל זו תורה ומשמע ביבמות (דס"ב ב') דקאי על תשבע"פ שהרי אמרו בלא חומה דכתיב נקבה תסובב גבר והיינו בחי' תורה שבע"פ. ועמ"ש בד"ה וכל בניך בענין אל תקרא בניך אלא בוניך והנה על ידי הדבור בתורה שבע"פ באמרו פטור וחייב טמא וטהור אסור ומותר נעשה בחי' ההבדלה וההפרשה שלא יוכלו לקבל היניקה והאחיזה ח"ו וכמ"ש ודברי

על ידו, שְׁנִקְרָאת (משלי ד, ב): לְקַח טוֹב. וְנִקְרָאת עַל שְׁמוֹ, שְׁנִקְרָאת (מלאכי ג, כב): זָכְרוּ תוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדִּי. וּמְרִים, יֵצֵא מִמֶּנָּה בְּצִלְאֵל, שְׁהִיָּה מְלֵא חֻקֶּיהָ, דְּכִתִּיב (שמות לא, ג): וְאִמְלֵא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים וּגוֹ'. וְעֵשָׂה אָרוֹן לְתוֹרָה שְׁנִקְרָאת: טוֹב, הָנוּי: וַיִּטֵּב אֱלֹהִים לְמַנְלָתָהּ. וַיִּרְבַּ הָעָם, לְקַיֵּם מַה שְׁנִקְרָאת (איכה ג, לו): מִי זֶה אָמַר וַתְּהִי ה' לֹא צָוָה, אִם פָּרְעָה צָוָה לְהַרְגֵּךָ אֶת הַזְּכָרִים מַה הוֹעִיל בְּגִזְרֹתָהּ ה' לֹא צָוָה, אֲלֵא וַיִּרְבַּ הָעָם וַיַּעֲצֻמוּ מְאֹד.

46) תשא לא, ב. רָצָה קְרָאתִי בְשֵׁם בְּצִלְאֵל בְּוֹאוֹרֵי בֹר־חַיִּים חוֹר לְמִטָּה יְהוּדָה:

ויקהל לה, ל. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רְאוּ קָרָא יְהוָה בְּשֵׁם בְּצִלְאֵל בְּוֹאוֹרֵי בֹר־חַיִּים חוֹר לְמִטָּה יְהוּדָה:

בשלח יז, י. וַיַּעַשׂ יְהוָה שָׁעַר פְּאֶשֶׁר אֶמְרֵלֹו מִשְׁחָה לְהִלָּחֵם בְּעַמְלֵק וּמִשְׁחָה אֶהְרֹן וְחוֹר עָלוּ רֹאשׁ הַגְּבָעָה:

רש"י ד"ה חור. בָּנָה שָׁל מְרִים הָיָה וְכָלֵב בְּעֵלָה (סוטה י"א):

משפטים כד, יד. וְאֶל־הַזְּקֵנִים אָמַר שְׁבוּ־לָנוּ כְּזֶה עַד אֲשֶׁר־נָשׁוּב אֲלֵיכֶם וְהִנֵּה אֶהְרֹן וְחוֹר עִמָּכֶם מִי־בַעַל דְּבָרִים יִגְשׁ אֲלֵהֶם:

רש"י ד"ה חור. בָּנָה שָׁל מְרִים הָיָה וְאָבִיו כָּלֵב בֶּן יַפְנֵה, שְׁנִקְרָאת וַיִּקַּח לוֹ כָּלֵב אֶת אֶפְרַת וַתִּלְדַּד לוֹ אֶת חוֹר (דה"א ב'), אֶפְרַת זֶה מְרִים פְּדַאִיתָא בְּסוּטָה:

פרש"י ויקהל שם חור. בָּנָה שָׁל מְרִים הָיָה:

47) תשא לא, ג. וְאִמְלֵא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים בְּחֻקֶּיהָ וּבִתְבוּנָהּ וּבְדַעַת וּבְכֹל־מְלָאכָה:

פרש"י ויקהל לו, א. וַיַּעַשׂ בְּצִלְאֵל אֶת־הָאָרֶן עֲצֵי שִׁטִּים אֲמֹתִים וְחֲצֵי אַרְפּוֹ וְאִמְרָה וְחֲצֵי רַחְבּוֹ וְאִמְרָה וְחֲצֵי קִמְתּוֹ:

50) ואתחנן ו, כד. וַיִּצְנְנוּ יְהוָה לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־הַחֻקִּים הָאֵלֶּה לְיִרְאָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְטוֹב לָנוּ כָּל־הַיָּמִים לְחַיֵּינוּ כְּהַיּוֹם הַזֶּה:

51) דעת סופרים פרשתינו א, כ. וַיִּטֵּב אֱלֹהִים. פרש"י מהו הטובה ויעש להם בתים ולא נראה כי יש פסוק מפסיק ולכן נראה לומר דקאי אאותו פסוק עצמו והפירוש וייטב אלהים למילדות ממה שוירב העם ויעצמו כי לפי שאמרו המילדות לפרעה כי חיות הנה ואינן צריכות אותנו היה אומר פרעה שקרניות הם וכשראה כי רבו העם ויעצמו מאד חזר ואמר כן המילדות

אשר שמתי בפיך אני המשנה המדברת בפיך אלו ואלו דברי אלקים חיים הוא הוא המדבר בפיכם. ולא דברי בית שמאי ובית הלל עצמן. לכך הנה עיינו נעשו החיצונים רחוקים ולא יהיה להם אחיזה מהאור הנמשך ע"י קיום המצות. וה"ז כדמיון הבית עד"מ שנעשה למחסה ולמסתור מזרם וממטר ולכך ת"ח נק' בוניך שהם הבונים את הבית ע"י דיבורם דברי אלקים חיים המדבר בפייהם. אך עכ"ז אם ה' לא יבנה בית כו' שתחלה צ"ל בבחינת וכל בניך למודי הוי' דהיינו להיות ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך רעותא דלבא שיחפוץ באמת לאמתו בעומק הלב גילוי אלקות בחי' סוכ"ע רוח אייתי רוח ואמשיך כו' ועיינו יוכל להיות בחינת בוניך משא"כ אם לומד בפ"ע אינו ממשיך כלום. וזהו למען תירא את ה' אלקיך כו' לשמור כו' שכדי שיהיה בחי' בית ושמירה ע"י עסק התשבע"פ הוא ע"י למען תירא את הוי' כו' אבל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו. והטעם הוא שהרי עיקר כח השמירה הוא לפי שדבור זה הוא דבר ה' המדבר בתוך פיו וכמאמר מתניתין מלכתא כמלך הגוזר שלא יקרב זר כו'. וכדי שיהיה בחי' דבור של האדם כלי לדבר ה' הוא ע"י היראה ורעותא דליבא דוקא שחפץ באמת לגילוי זה. וזהו סדר הפסוקים וזאת המצוה אשר צוה ה' לעשות בארץ היינו המשכת גילוי רצה"ע ב"ה בחי' סוכ"ע בממכ"ע הנק' ארץ ואח"כ למען תירא כו' לשמור. ועוד ושמרת לעשות היינו ב' שמירות שמירה מבפנים ומבחוץ בחי' מזון ובחי' בית והיינו ע"י תשב"כ ותשבע"פ ודברת במ כו' לשמור ושמרת כו'.

יהל אור. בוניך הוא תושבע"פ שנק' בית.....ראה שם בארוכה.

המשך מים רבים פרק ר. והנה בבחי' המקיפים עצמם יש ב' בחי' לבוש ובית, ונגד ב' בחי' אלו זהו מה שהמצות בכלל נקראו לבושים כנ"ל פ' קצ"ה שממעשה המצות וכוונתם געשים לבושים לנפש בגעה"ת וגעה"ע, והתורה נק' בית, כמארז"ל סוף ברכות וסוף יבמות א"ת בניך אלא בוניך, ובמשנה ספ"ט דמקוואות הבנאים מצד א' וארז"ל בשבת פ' ואלו קשרים דקי"ד ע"א מאי בנאים אלו ת"ח שעוסקים בבנינו של עולם, וכמאמר ר' יוסי מימי לא קריתי לאשתי אשתי אלא ביתי, וכתוב בחוה שהיא בחי' תושבע"פ כנודע ויבן כו' את הצלע ויבן ל' בנין כו', וענין ההפרש בין ב' מקיפים אלו דלבוש ובית כי הגם ששניהם שומרים ומגינים על האדם מ"מ יש הפרש גדול ביניהם כי הלבוש הוא בקירוב גדול אל המתלבש בו, וגם הנה הוא מיוחד לפי מדתו דוקא,

משא"כ הבית הוא בריחוק הרבה ממנו והיינו מפני שהוא בהרחבה ובהתפשטות יתירה וע"כ אינה מיוחדת לפי מדת הדר בה, וכמו"כ למעלה יש ב' מיני מקיפים הא' הוא המקיף שבבחי' ההשתלשלות שמבחי' פנימיות שבעליון נעשה מקיף לתחתון שמקיף זה מיוחד לפי ערך דבר המוקף שלגבי כלי דבר המוקף בשיעור קבלתה בפנימיות נשאר זה בבחי' מקיף, אבל אם ה' המוקף בבחי' כלים רחבים יותר לא ה' נשאר זה בבחי' מקיף עליו כ"א ה' מאיר בבחי' פנימיותו, וכמו שהוא מבחי' פנימיות שבעליון כו', ה"ה בעליון בפנימיותו, רק שלגבי התחתון נשאר בבחי' מקיף מפני כי כלי התחתון קצרים הם לקבל האור בפנימיותו ולכן נעשה מקיף לתחתון ובחי' מקיף זה הוא הנק' לבוש שכמו הלבוש הוא מיוחד לפי מדתו דוקא כן בחי' מקיף זה לפ"ע המוקף הוא בחי' מקיף, אבל לגבי שלמעלה הימנו הוא בחי' או"פ כו', וגם הוא בקירוב גדול להמוקף כמו שהלבוש הוא בקירוב להאדם הלוכשו כו' והמקיף הב' הוא בחי' מקיף כל המקיפים דהיינו בחי' אור העיגול הראשון שהוא מקיף כל העולמות בהשוואה אחת ולא שהוא מקיף פרטי כי הוא מעצמות אור א"ס השוה ומשוה קטן וגדול, וכוללם כולם כא', ובחי' מקיף זה הוא הנק' בית, וז"ש בע"ח שפח) דשרש ההיכלות הוא משיורי אור המקיפים פי' ממה שלא נמשך שפח) תורת שמואל רלב עדיין בבחי' מקיף הקרוב דלבוש, וכדפי' בלק"ת בד"ה להבין ענין הפסוק מי אל כמוך ס"ז בענין לשארית נחלתו, שזהו מה שיתגלה לע"ל דכתיב שפט) והי' שארית יעקב כו' כטל מאת הוי' כו', ובחי' מקיף זה יתגלה לע"ל כשיקויים מ"ש שצ) ונגלו כספר השמים, וכתוב שצא) כאשר השמים החדשים כו' אשר אני עושה כו'פ'י שהשמים הוא בחי' מקיפי' דעכשו יגולו כספר להתלבש בבחי' פנימיות ויתגלו מקיפים ושמים חדשים ואז ע"י האור הגדול ההוא גם המתים שוכני עפר יחיו, כי מקיף הקרוב דעכשו יומשך להיות בגילוי ממש ע"ד או"פ ואז יומשך מקיף הגדול שהוא עכשו מקיף הרחוק ליות מאיר ומחי', ועי"ז יהי' תחזה"מ כו'.

54) חדא"ג מהרש"א סנהדרין צ עמוד ב. מניין שהקב"ה מחיה מתים ויודע כו'. הפילוסופים הם מן הכופרים בידיעה ובתחיית המתים והם שאלו על שניהם מנין מן התורה. ואמר להו נקוט מיהא פלגא בידייכו וכו'. יש לדקדק לכאורה בהאי לישנא דהוה ליה למימר נקוט מיהא חדא בידייכו דהיינו הידיעה ואפשר לפרש דהכי קאמר נקוט מיהא פלגא בשאלת תחיית המתים בידייכו שהרי הכתוב הזה וקם אין לו הכרע כדלעיל והוי' הראיה

הה"ד (מלכים א י"ב:ט"ז) אין לנו חלק בדוד כמשמעו לאהליך ישראל (שם) אל תקרי לאהליך אלא לאלהיך ראה ביתך דוד (שם) זה ב"ה אמר רבי שמעון בן מנסיא אין מראין סימן טוב לישראל עד שיחזרו ויבקשו שלשתן אחר ישובו בני ישראל ובקשו את ה' זו מלכות שמים ואת דוד מלכם כמשמעו ופחדו אל ה' ואל טובו זה בית המקדש כד"א ההר הטוב הזה:

דרך מצותיך מצות מינוי מלך. הנה שרש ענין המכוון במינוי המלך הוא שבו ועל ידו יהיו הישראל בטילים לה' כי כל ישראל צריכים להיות בטילים למלך וסרים למשמעתו בכל אשר יגזור כמ"ש שמואל וזה יהי משפט המלך וגו' (שמ"א ח' י"א) והנה המלך בעצמו בטל לאלהות וכמ"ש דהע"ה אם לא שויתי ודומתי (תלים קל"א ב') דהיינו שנגע הביטול לה' כ"כ בלבבו עד שגם בגשמיות לא ה' יכול להרים עיניו ולהגביה לבו בבחי' יש ודבר מה אלא היה כמו בחי' דומם שאין לו תנועה וזהו העיקר במלך שמחמת זה נק' מלך שהוא מרכבה למדת מלכותו ית' שבאצילות וידוע דפי' מרכבה הוא בחי' הביטול כמו ביטול המרכבה לגבי הרוכב ומאחר שהמלך הוא בטל למלכות שמים וישראל בטילים למלך הרי נמצא בו ועל ידו הישראל בטילים לאלקותו ית' וזאת היא עבודת המלך תמיד להיות בו ועל ידו הנבראי' בטילים לה' ע"י שהוא בטל והם בטילים אצלו כו',

שה"ג. במדבר א, נ. ואתה הפקד את הלויים על המשכן העזרת ועל כל-כליך ועל כל-אשר-לו' ה'ה' ישאו את-המשכן ואת-כל-כליך והם ישרתהו וסביב למשכן יחנו: ובנסע המשכן יורידו אתו הלויים ובחנת המשכן יקימו אתו הלויים והעזר הקרב יומת: וחנו בני ישראל איש על-מחנהו ואיש על-דגלו לצבאתם: והלויים יחנו סביב למשכן העזרת ולא-יהנה קצף על-עזרת בני ישראל ושמרו הלויים את-משמרת משכן העדות: ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה יהוה את-משה בן עשו:

במדבר ג, ו. הקרב את-מטה לוי והעמדת אתו לפני אהרן הכהן ושרתו אתו:

רש"י ד"ה ושמרו את משמרתו. לפי ששמירת המקדש עליו שלא יקרב זר, כמו שצאמר "אתה ובניך ובית אביך אתה תשאו את עון המקדש" (במדבר י"ח), והלויים הללו מסייעין אותם, זו היא השרות:

כמחצה על מחצה. ונקיט בידייכו הך כולה מלתא דיודע מה כו' וק"ל:

55) נח ז, יא. בשנת שש-מאות שנה לסייגת פחדש השני בשבעה-עשר יום לחדש ביום הנה נבקעו כל-מעינת תהום רבה וצרפת השמים נפתחו:

רש"י ד"ה תהום רבה. מדה כנגד מדה, הם חטאו ברבה רעת האדם ולקו בתהום רבה:

יתרו ית, יא. עתה ילעתי כייגדול יהוה מכל-האלהים כי בדבר אשר זדו עליהם:

רש"י ד"ה כי בדבר אשר זדו עליהם. פתרגומו – במים דמו לאפדם והם נאבדו במים:

נשא ה, כד. או מכל אשר-ישבע עליו לשקר ושלם אתו בראשו ונחשתיו יקר עליו לאשר הוא לו יתגנו ביום אשמתו:

רש"י ד"ה וחמשתיו. רפתה התורה קמישיות הרבה לקרו אחת, שאם פפר בחמש ונשבע והודה, חוזר ומביא חמש על אותו חמש, וכן מוסיף והולך עד שייתמעט הקרו הנשבע לו פחות משנה פרוטה (בבא קמא ק"ג):

שלה יד, לו. וימתו האנשים מוצאי דבת-הארץ רעה במגפה לפני יהוה:

רש"י ד"ה במגפה לפני ה'. באותה מיתה שהגונה להם, מדה כנגד מדה, הם חטאו בלשון, ונשתרפב לשונם עד טבורם ותולעים יוצאים מלשונם ובאין לתוך טבורם, לכך נאמר "במגפה" ולא "במגפה", וזהו לפני ה' – באותה הראייה להם ע"פ מדותיו של הקב"ה שהוא מודד מדה כנגד מדה (סוטה ל"ה):

56) עקב י, ח. בעת ההוא הבדיל יהוה את-שכט הלוי לשאת את-ארזון ברית-יהוה לעמד לפני יהוה לשרתו ולבקר בשמו עד היום הנה:

ויצא כח, יז. ויירא ויאמר מה-נורא המקום הזה אין זה כי אס-בית אלהים וזה שער השמים:

הושע ג, ה. אחר ישכב בני ישראל ובקשו את-יהוה אלהיהם ואת דניד מלכם ופחדו אלי-יהוה ואל-טוביב באתרת השמים

רש"י ד"ה ישובו בני ישראל ובקשו את ה' וגו'. תנא משום ר"ש בן יוחאי בג' דברים מאסו בני ישראל בימי רחבעם במלכות שמים ובמלכות בית דוד ובבית המקד'

בהעלותך ח, ו. קח את־הלואים מתוך בגי ישראל וטהרת אתם: וכה־מעשה להם לטהרם הגה עליהם מי טטאת והעבירו מער על־כ־בשרם וכבסו בגדיהם והטהרו: ולקחו פר בן־בקר ומנחתו סלת בלילה בשמן ופר־שני בן־בקר תקח למטאת: והקרבת את־הלואים לפני אהל מועד והקחלת את־ל־עדת בגי ישראל: והקרבת את־הלואים לפני יהוה וסמכו בני־ישראל את־ידיהם על־הלואים: והגיה אהרן את־הלואים תנופה לפני יהוה מאת בגי ישראל והיו לעבד את־עבדת יהוה: והלואים וסמכו את־ידיהם על ראש הפגרים ונעשה את־האחד טטאת ואת־האחד עלה ליהוה לכפר על־הלואים: והעמדת את־הלואים לפני אהרן ולפני בגי ובהנפת אתם תנופה ליהוה: והבדלת את־הלואים מתוך בגי ישראל ותינו לי הלואים: ואת־ריכז יבאו הלואים לעבד את־אהל מועד וטהרת אתם והנפת אתם תנופה: כי נתנים נתנים המה לי מתוך בגי ישראל תחת פטרת פל־רחם בכור כל מבגי ישראל לקחתי אתם לי: כי לי כל־בכור בבגי ישראל באדם ובבהמה ביום הפתי כל־בכור בארץ מצרים הקדשתי אתם לי: ואקח את־הלואים תחת כל־בכור בבגי ישראל: ואתנה את־הלואים נתנים ו לאהרן ולבניו מתוך בגי ישראל לעבד את־עבדת בני־ישראל באהל מועד ולכפר על־בגי ישראל ולא יהיה בבגי ישראל נגף בגשת בני־ישראל אליהם: ויעש משה ואתהו וכל־עדת בני־ישראל ללואים ככל אשר־צנה יהוה את־משה ללואים כן־עשו להם בגי ישראל: ונתחטאו הלואים וכבסו בגדיהם ונגף אהרן אתם תנופה לפני יהוה וכפר עליהם אהרן לטהרם: ואת־ריכז יבאו הלואים לעבד את־עבדתם באהל מועד לפני אהרן ולפני בניו באשר צנה יהוה את־משה על־הלואים כן עשו להם:

קרח יח, א. ויאמר יהוה אל־אהרן אתה ובגיה ובית־אביה אתה תשאון את־עון המקדש ואתה ובגיה אתה תשאון את־עון קהנתכם: וגם את־אחיה מטה לוי שקט אביה הקרב אתה וילנו עליה וישרתוה ואתה ובגיה אתה לפני אהל העדת: ושמרו משמרתה ומשמרת כל־האהל אף אל־כלי הקדש ואל־המזבח לא יקרבו ולא־ימתו גס־הם גס־אתם: ונלנו עליה ושמרו את־משמרת אהל מועד לכל עבדת האהל וזר לא־יקרב אליכם: ושמרתם את משמרת הקדש ואת משמרת המזבח ולא־יהיה עוד קצף על־בגי ישראל: ואני הגה לקחתי את־אחיהם הלואים מתוך בגי ישראל לכם מתנה נתנים ליהוה לעבד את־עבדת אהל מועד: ואתה ובגיה אתה תשאון את־קהנתכם לכל־דבר המזבח ולמבית לפרכת ועבדתם עבדת מתנה אתם את־קהנתכם והער הקרב יומת:

רמב"ם הלכות כלי המקדש רפ"ג. זרע לוי פלו מבדל לעבודת המקדש שנאמר (דברים י ח) "בעת ההיא הבדיל ה' את שבט הלוי". ומצות עשה להיות הלואים פגיוני ומוכנין לעבודת המקדש בין רצו בין שלא רצו שנאמר (במדבר יח כג) "ועבד הלוי הוא את עבדת אהל מועד". וכן לוי שקבל עליו כל מצות לוייה חוץ מדבר אחד אין מקבלין אותו עד שיקבל את פלו:

שם רפ"ד. הפגנים הבדלו מקלל הלואים לעבודת הקרבנות שנאמר (דברי הימים א כג יג) "ויבדל אהרן להקדישו קדש קדשים". ומצות עשה היא להבדיל הפגנים ולקדשם ולהכניסם לקרבן שנאמר (ויקרא כא ח) "וקדשתו כי את לחם אלהיה הוא מקריב":

(57) שבת פז עמוד א. שלישי למאי? לכדתניא: וישב משה את דברי העם אל ה', וכתוב: "ונגד משה את דברי העם אל ה'". מה אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, ומה אמר להם משה לישראל, ומה אמרו ישראל למשה, ומה השיב משה לפני הגבורה? זו מצות הגבלה, דברי רבי יוסי בר יהודה. רבי אומר: בתחילה פירש עונשה, דכתוב: "וישב משה" — דברים שמשבין דעתו של אדם, ולבסוף פירש מתן שכרה, דכתוב: "ונגד משה" — דברים שמושכין לכו של אדם כאגדה. ואיך דאמרי: בתחילה פירש מתן שכרה, דכתוב: "וישב משה" — דברים שמשכיבין דעתו של אדם, ולבסוף פירש עונשה, דכתוב: "ונגד משה" — דברים שמשכיבין לאדם כגידיו.

חגיגה יד עמוד א. קיבלה מיניה, או לא קיבלה מיניה? תא שמע: אחד לדין ואחד לצדקה, דברי רבי עקיבא. אמר לו רבי אלעזר בן עזריה: עקיבא, מה לה אצל הגדה! פלו מדברותיה אצל נגעים ואהלות. אלא: אחד לכסא ואחד לשרפרף. פסא — לישב עליו, שרפרף — להדום רגליו, שנאמר: "השמים פסאי והארץ הדום רגלי".

יומא עה עמוד א. (והמן) פזרע גד לבן (וטעמו). אמר רבי אסי: עגול כגידא ולבן כמרגלית. (תניא נמי הכי): גד — שדומה לזרע פשתן בגבעוליו. אחרים אמרים: גד — שדומה להגדה שמושכת לבו של אדם כמים. תניא אידי: גד — שמגיד להם לישראל אי כן תשעה לראשון ואי כן שבועה לאחרון. "לבן" — שמלבין עונותיהן של ישראל.

(58) הלכות תלמוד תורה לאדה"ז פרק ב הלכה ב. במה דברים אמורים בתחלת תלמודו של אדם אבל כשיגדיל בחכמה וירבה בה במאד ולא יהיה צריך לא

ללמוד תורה שבכתב ולא לעסוק תמיד בתורה שבע"פ מפני שכבר חזר על לימודו פעמים רבות מאד עד שנחלקק היטב בזכרונו כל התורה שבכתב ושבע"פ כולה אזי יקרא בעתים מזומנים תורה שבכתב ודברי תורה שבע"פ כדי שלא ישכח דבר מדיני התורה ויפנה כל ימיו לעיון התלמוד לסבור סברות בהלכות ולפלפל בהן בקושיות ופירוקים לירד לעומק הסברות וטעמי ההלכות להבין דבר מתוך דבר ולדמות דבר לדבר ולחדש חידושי הלכות רבות לפי רוחב שיש בלבו וישוב דעתו כמו שאמרו ליגמר אינש והדר ליסבר. וכן בדרשות ההגדות להתבונן מתוכם מוסר השכל לידע את ה' כמו שאמרו חכמים רצונך שתכיר מי שאמר והיה העולם למוד דברי אגדה שמתוך כך אתה מכיר את הקב"ה ומתדבק בדרכיו כי רוב סודות התורה שהיא חכמת הקבלה וידיעת ה' גנוזים באגדות.

59) לקוטי שיחות חלק כ עמוד 72. ועפ"ז איז אויך פארשטאנדיק וואָס רש"י זאגט ושת"י הלשונות בב"ר" און איז ניט מציין זייער מקור אין גמרא - ווייל דווקא דורך מציין זיין צו ב"ר - מדרש - איז מודגש אז ביידע פירר שים זיינען אן אגדה; משא"כ אין גמרא, וואו פיל פון די ענינים וואָס מ'לערנט אָפּ פון פסוקים, זיינען (אויך) ע"ד הפשט.

60) אבות פרק א משנה יז. שְׁמַעוֹן בְּנוֹ אוֹמֵר, כָּל יָמַי גִּדְלֹתַי בֵּין הַחֲכָמִים, וְלֹא מִצְאֵתִי לְגוֹף טוֹב אֲלֵא שְׂתִיקָה. וְלֹא הִמְדַּרְשׁ הוּא הַעֲקָר, אֲלֵא הַמַּעֲשֵׂה. וְכָל הַמְרַבֵּה דְבָרִים, מְבִיא חֲטָא:

61) ואתחנן ו, ז. וְשִׁנְנַתֶּם לְבָבְךָ וְדַבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלִכְתְּךָ בְּדֶרֶךְ וּבְשִׁכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ:

רש"י ז"ה לבניד. אלו התלמידים, מצינו בכל מקום שֶׁהַתְּלִמִּידִים קְרוּיִים בְּנִים, שְׁנַאָמַר (דברים י"ד) בְּנִים אִתֶּם לֵה' אֱלֹהֵיכֶם, וְאוֹמֵר (מלכים ב' ב') בְּנֵי הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר בֵּית אֵל, וְכֵן בְּחֻזְקָהּ, שְׁלֵמַד תּוֹרָה לְכָל יִשְׂרָאֵל, וּקְרָאִים בְּנִים שְׁנַאָמַר (דברי הימים ב' כ"ט) בְּנֵי עֵתָה אֵל תִּשְׁלוּ. וְכַשֵּׁם שֶׁהַתְּלִמִּידִים קְרוּיִים בְּנִים (שְׁנַאָמַר בְּנִים אִתֶּם לֵה' אֱלֹהֵיכֶם) כִּדְּרַב קְרוּי אָב, שְׁנַאָמַר (מלכים ב' ב') אָבִי אָבִי רַבֵּךְ יִשְׂרָאֵל וְגו' (ספרי):

62) רמב"ם סוף הלכות שמיטה ויובל. וְלֹא שָׁבַט לְוֵי בְּלֶבֶד אֲלֵא כָּל אִישׁ וְאִישׁ מִכָּל בָּאֵי הָעוֹלָם אֲשֶׁר נִדְבָה רֹחוֹ אוֹתוֹ וְהִבִּינוּ מִדְּעוֹ לְהַבְדִּיל לַעֲמֵד לִפְנֵי ה' לְשִׁרְתּוֹ וּלְעַבְדוֹ לְדַעַה אֵת ה' וְהִלָּף יִשָּׁר כְּמוֹ שֶׁעָשָׂהוּ הָאֱלֹהִים

וּפְרַק מֵעַל צְנֹאָרוֹ עַל הַתְּשׁוּבוֹת הַרְבִּים אֲשֶׁר בְּקִשׁוֹ בְּנֵי הָאָדָם הָרִי זֶה נִתְקַדֵּשׁ קִדְשׁ קְדָשִׁים וְיִהְיֶה ה' חֲלִקוֹ וְנִחְלָתוֹ לְעוֹלָם וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים וְיִזְכֶּה לוֹ בְּעוֹלָם הַנְּהַךְ דְּבַר הַמְּסַפֵּיק לוֹ כְּמוֹ שֶׁזָּכָה לַפְּהִינִים לְלוּיִם. הָרִי דָּוָד עָלָיו הַשְּׁלוֹם אוֹמֵר (תהילים טז ה) "ה' מָנַת חֲלָקָי וְכוֹסֵי אִתָּה תוֹמִיךָ גּוֹרְלִי":

63) רמב"ם הלכות כלי המקדש רפ"ג. זָרַע לְוֵי פְלוֹ מְבַדֵּל לְעִבּוֹדַת הַמִּקְדָּשׁ שְׁנַאָמַר (דברים יח) "בָּעֵת הַהִיא הַבְּדִיל ה' אֵת שְׁבֵט הַלְוִי". וּמִצְוֹת עֲשֵׂה לְהִיּוֹת הַלְוִיִּם כְּנוֹיִין וּמוֹכְנִין לְעִבּוֹדַת הַמִּקְדָּשׁ בֵּין רְצוֹ בֵּין שְׁלֹא רְצוֹ שְׁנַאָמַר (במדבר יח כג) "וְעַבְד הַלְוִי הוּא אֵת עֲבַדַת אֶהְלֵ מוֹעֵד". וְכֵן לְוֵי שְׁקֵבֵל עָלָיו כָּל מִצְוֹת לְוִיָּה חוּץ מִדְּבַר אֶחָד אֵין מְקַבְּלִין אוֹתוֹ עַד שִׁיקְבֵּל אֵת כָּלֹן:

64) ר"פ אמור. וְיֹאמֵר יְהוָה אֱלֹהֵי מִשְׁחָה אֲמַר אֶל־הַפְּהִינִים בְּנֵי אֶהְרֹן וְאַמְרַתְּ אֲלֵהֶם לְגַפְשׁ לֹא־יִטְמָא בְּעַמּוּיֹן:

65) רמב"ם הלכות אבל פרק ג הלכה יג. מֵת תּוֹפֵשׁ אַרְבַּע אַמּוֹת שָׁלוֹ לְטַמְאָה. וְכָל פֶּהֶן שְׁנִכְנַס לְתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת מִפִּין אוֹתוֹ מִפֶּת מְרָדוֹת. וְכֵן אִם נִכְנַס לְבֵית הַפָּרָס אוֹ יָצָא חוּצָה לְאַרְצָה. אוֹ שְׁנִכְנַס בְּדָם תְּבוּסָה. אוֹ בְּגוֹלָל וּבְדוֹפֵק וְכִיּוֹצֵא בָהֶן. מִפִּין אוֹתוֹ מִפֶּת מְרָדוֹת. מִפְּנֵי שֶׁהֵן אֲבוֹת שָׁל דְּבָרֵיהֶם כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ בְּהִלְכוֹת טַמְאָת מֵת. אֲבָל אִם נִכְנַס לְבֵית הַקְּבָרוֹת לֹקָה מִן הַתּוֹרָה:

טושו"ע וי"ד סו"ס שס"ט. וכל ארץ העכו"ם אסור לכהן לטמאות בהן:

66) לקוטי שיחות חלק יח עמוד 193. איז דער ביאור בזה: אין עבודת ה' זיינען דא דריי כללות'דיקע בחי' - מצות; תורה; און מסירת נפש. א) מצות זיינען נתלבש געווארן אין דברים גשמיים, ציצית בצמר גשמי תפילין בקלף גשמי וכו'; וואָס דאָס איז די עבודה אין און מיט עניני העולם, צו מברר ומזכך זיין די דברים גשמיים און מאַכן פון וועלט אַ כלי לאלקות. ב) תורה איז העכער פון (התלבשות אין) וועלט, און אפילו נאָך דעם וואָס נסעה וירדה בסתר המדריות וכו' ומחשבה דבור ומעשה תפיסא בהן", איז דער חושך פון וועלט ניט מעלים אויף תורה, ווי דער דין אין דברי תורה מקבלין טומאה" - וואָס דאָס ברענגט אַרויס בעבודת האדם, די פרישות און הבדלה פון עניני העולם. ג) מסירת נפש איז העכער ע"פ תורה פון דער מדה והגבלה פון תורה ומצות. ענינה איז דער יחוד ודביקות מיט אלקותי למעלה ממדידה והגבלה. די דריי עבודות הנ"ל זיינען בכללות די דריי מדריות

70) ברכה לג, ה. וַיְהִי בִישְׁרוֹן מֶלֶךְ בְּהַתְּאַסֵּף רְאִשֵׁי עַם יִחָד שְׁבֻטֵי יִשְׂרָאֵל:

רמב"ן שם. ויהי בישרון מלך רמז אל השם הנזכר שהיה למלך על ישראל בהיותם ישרים ונאספו כל ראשי העם וכל שבטי ישראל יחד וגם זה הכתוב דבוק והטעם כי ישראל יאמרו תמיד התורה אשר לנו משה תהיה ירושה לכל קהלת יעקב לעדי עד לא נחליף ולא נמיר אותה לעולם ויאמרו שהיה השם למלך על ישראל בהתאסף ראשינו וזקנינו ושופטינו וכל שבטי ישראל שכולנו יחד קבלנו מלכותו עלינו לדור ודור ואנחנו חייבין לשמור תורתו ומלכותו לעולמים וזו המצוה הוא דבור אנכי והיא קבלת מלכות שמים כאשר פירשתי שם (שמות כ ב) והנה הזכיר התורה בכלל ומלכות שמים בפרט שכל המודה במלכות שמים כופר בע"ז ומודה בכל התורה כולה ורמזו כי הם וראשיהם קבלו מלכות שמים מפי הגבורה וראו שהוא מלך ישראל וגואלו והתורה קבלו מפי משה שקבלו עליהם ועל זרעם להאמין בו ולעשות כל אשר יצוה מטעם המלך כאשר אמרו (דברים ה:כ"ד) ואת תדבר אלינו את כל אשר ידבר ה' אלהינו אליך ושמענו ועשינו וזה הפירוש ברור ונכון בכתוב הזה על דרך שהזכירו בגמרא במסכת ראש השנה (ראש השנה ל"ב) אלא מלכות תלתא הוא דהויין ה' ימלוך לעולם ועד (שמות טו יח) ה' אלהיו עמו ותרועת מלך בו (במדבר כג כא) ויהי בישרון מלך וכן שנינו בספרי (ברכה שמו) מושב זקנים בשיבה של מטה שמו הגדול משתבח למעלה שנאמר ויהי בישרון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל אין אסיפה אלא זקנים שנאמר (במדבר יא טז) אספה לי וגו' יחד שבטי ישראל כשהן עשוין אגודה אחת ולא כשהן עשוין אגודות אגודות וכן הוא אומר (עמוס ט ו) הבונה בשמים מעלותיו וגו' ובמדרש רבה (במדב"ר טו יח) נמי אמרו כביכול כסאו מבוסס למעלה בזמן שישראל עשוין אגודה אחת לכך נאמר הבונה בשמים מעלותיו ואגודתו על ארץ יסדה וכן ויהי בישרון מלך בהתאסף ראשי עם וגו' וגם זה על הדרך שפירשתי ידרשו שהיה מלך עליהם מפני שנתאספו ויחדו כולם קבלו מלכותו עליהם וכן יהיה מורשה לקהלת יעקב והמלך הוא הקב"ה וכן נהגנו לומר בתקיעתא דברי רב אבל יש במקצת האגודות שמפרשין אותו על משה אומרים משה מלך שנאמר ויהי בישרון מלך בהתאסף וגו' וא"כ (ס"א וג"כ) אמר הכתוב תורה צוה לנו משה להיותה מורשה לקהלת יעקב והוא היה מלך עלינו ועל כל שבטינו יחד וראוי לנו לעשות דבריו ומצותיו כי מלך גדול וחכם היה עלינו

כלליות וואס זיינען דא ביי אידן: א) רוב בני ישראל איז עבודתם אין אן אופן פון הנהג בהם מנהג דרך ארץ". אנהויבנדיק פון די וואס זיינען זיך עוסק במלאכה כפשוטה, אדם חורש אדם זורע, און (אויך) דארטן איז מען מקיים די מצוות. ביז צו דער עבודה פון יעדער אידן וואס איז זיך עוסק אין כל מעשיך יהיו לשם שמים און בכל דרכיך מארי עובדין טבין. ב) די עבודה פון שבט לוי, וואס הובדל לעבוד את ה' לשרתו להורות דרכיו הישרים ומשפטיו הצדיקים לרבים שנאמר יורו משפטך ליעקב ותורתך לישראל לפיכך הובדלו מדרכי העולם וואס דאס איז (בכלל) די 'כו מדריגה פון מארי תורה. ג) די עבודה פון א' כהן ובפרט פון - כהן גדול, וואס טאָר ניט ארויסגיין פון ירושלים יראה שלם, וואס שלימות היראה איז די עבודה פון מסנ"פ. און נאכמער: ומן המקדש לא יצא. ענינו איז שטיין אין א שטענדיקער פאראייניקונג און התחברות מיטן אויבערשטן, ביז דער עבודה המיוחדת לכה"ג, די כניסה ביוהכ"פ אחת"י בשנה אין קדש הקדשים, וואס דאס איז בגילוי די תנועה וענין פון מסנ"פ יחידה לייחדך.

67) רמב"ם הלכות כלי המקדש פרק ה הלכה ז. ובית יתנה לו מוכן במקדש והוא הנקרא לשפת פה גדול. ותפארתו וכבודו שיהיה יושב במקדש כל היום. ולא יצא אלא לביתו בלבד בליקה או שעה או שמים ביום. ויתנה ביתו בירושלים ואינו זז משם:

אמור כא, יב. ומן המקדש לא יצא ולא יסלל את מקדש אלהיו כי יגור שמן משנת אלהיו עליו אג' יתנה:

רמב"ם הלכות ביאת המקדש פרק א הלכה י. קשם שאין הפהנים מזהרין על הין אלא בשעת ביאה למקדש קד אין אסורין לגדל פרה אלא בשעת ביאה למקדש. במה דברים אמורים בכהן הדיוט. אכל פהן גדול אסור לגדל פרה ולקרע בגדיו לעולם. שהרי תמיד הוא במקדש. ולקד נאמר בו (ויקרא כא י) "את ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרם":

68) קרח יח, ב. וגם את־אֹתִיף מטה לוי שקט אֹבִיף הקרב אֹמֶד וְלָנוּ עֲלִיף וּשְׁרֵתוֹף וְאִתָּהּ וּבְגִיף אֹתִיף לִפְנֵי אֶהֱלֵה עֲדָת:

69) בא יב, מא. ויהי מקל שלשמים שנה נאָרְבַּע מאות שנה ויהי בעצם היום הנה יצאו כל־צבאות יהוה מארץ מצרים:

יספר הכתוב גם בכבוד השליח שהיה גדול וראוי להאמין בו והנכון והאמת מה שפירשנו והנה הזכיר כי השם שוכן בישראל והנה קבלו תורתו ומלכותו כל שבטיהם יחד עליהם ועל זרעם לדורותם אם כן הנם ראויים לברכה:

ראב"ע שם. מלך. הוא משה ששמעו ראשי עם התורה מפורשת מפיו והטעם כי הוא היה כמלך והתאספו אליו ראשי השבטים ויחזיק זה הפי' שאמר הכתוב כי התורה נתנה לכהנים שהם לפי דעתי כל קדושיו בידיך ואל כל זקני ישראל זהו בהתאסף ראשי עם גם שם כתוב הקהילו אלי כל ראשי שבטיכם. ויאמר רבי יהודה הלוי ז"ל כי המלך רמז לתורה וכן היה מפרש אין מלך בישראל:

71) בשלח יד, ת. וַיִּסְתַּק יְהוָה אֶת־לֵב פְּרָעֹה מֶלֶךְ מִצְרָיִם וַיִּרְדֹּף אַחֲרָי בְּגִי יִשְׂרָאֵל וּבְגִי יִשְׂרָאֵל יִצְאִים בְּיַד רַמְהָ:

ת"א. וְאֶתְקַף יְיָ יְת לְכָא דְפָרְעָה מֶלְכָּא דְמִצְרַיִם וַיִּרְדֹּף בְּתַר בְּגִי יִשְׂרָאֵל וּבְגִי יִשְׂרָאֵל נִפְקוּ בְּרִישׁ גְּלִי:

רש"י ד"ה ביד רמה. בְּגִבּוּרָה גְבוּהָה וּמְפָרְסָמַת

שמות רבה פרשה א

ו

אזי אים' לא היה מפרש שהיא בתים בל' למין דלמי האמת ויטע
ענין אחר שלא היינו כוללים עמו כתי' אם לא היה מפרש ג' הכתי'
בב' חזק ר' כי היה יפרע לשון ויטע לבנין אחר ואלת הבתי מילת'
שצדוק מן כולל כל הכתובות ומתי' טעם אחר הטבות שדמיון כלשון

הטבה ומתי' טעם הטבת הכתובים
הכתוב לרב הדרי' גם זו אינ' קושיא'
דתי' לתיב' קמא אינ' כוונתה טוב'
מנאות הטבה כפועל דק המדר'
במית' שהיה מונח מצדו שלא
התן מכיון דכתיב ויטע אלהים
למילתו ואי' לתיב' דר' כרכיה
השקלא' דמשה דמיונו כתי' אכתי'
גיה כי טעם הוא וכן ככלל טעמה
אינ' לתורה שנקראת טעם מיהו
קתי' קשה לתיב' קמא היכי
קמא ויטע על הכלל לחוד כיון
אלתא' משה טוב כפועל ואולי
ר' שפירשו ויטע אלים למילכות
שנתן להן והיו עובדים בעיניו של
פרעה;

כחו שכר היראה מורה דלמן
לפרש שהירא' עבדה היא
המורה לפי דמדה לחוד ויראה'
לחוד אלא הם שפוטק היראה'
גומן חכמי אדם אינ' מבינה מהו
תורה ומה שאמר מק' בתקן חכמה
לאשתיבך אנכי אורחיה כי אין
היראה כהנהגה שם חכמת המתקן כי

אין לה פסוק ויראה אלא כהנהגה היא חכמת התורה;
שיר אה' יוכבד ונ' מיראים ימא מיראה ונ' דשפיר ופסוקה הן ויכבד
ומיראים כדלעיל בפרקין; ונגרראת של שמו כדלקמן
כתי' והנודך לוי' כי לולי זה לא היה ליה לכתוב עליה לשון ויטע
מתי' שהתורה שנתת עלי' היו נקראת לקס טה' ומיראים ימא מיראה
ככלל אגודי כן אור' בן קור' וחור כתי' של מיראים כדלקמן;
ועשה ארון לתור' ונקר' על שמו כדלקמן פ' וישו ואלעזרי' שהארון
עבדו לא בקרא טוב כיון שמחוסס התורה יקרא בשמה כי
המחוסס שמה לית' פ' מ' ס' היא למחוסס שמה ונ'
כדלקמן כג' ט' כה';

דתי' ויטע כ' כלומר אשתא' כיסא דכתיב ויטע דמשה הטבה
במשה ימא שתי' כן לתיב' קמא לקיים מה' שאמר
וכו' משום דק' מתי' אשתא' לאשתיבך דהא כבר כאמר לעיל כן
ידיה וכן יפרש ויכין דמילדות לא כתימו התנוקות פרייתם
ודייבוק דקמא קמא ולא כ' לפרש דהשתא רבני' מתק' הפך
משתק פריעה דמ' ון דכתיב לעיל פ' ויכבדו ויכבדו ויטעו במאד
מאד כהנהגה פ' ויכ' מתי' כתיב לעיל פ' ויכבדו ויטעו במאד
הכתוב להגד' כי לא תלמד דה' פריעה מה' שג' ולא לגופיה אשתא'
אלא לאשתיבך ש' כדלעיל ויקום י' און נוכח גלך צולק' אם לא גזירת
פלגה וה' קמא' ש' ש' ש' כתי' רעות כד האנשים להניק פ' שמים
כדק' מט' לפני כש' ש' ש' ש' כתי' רעות כד האנשים להניק פ' שמים
תהיה אלא אם כתיבה: צ' צ' וכל' פלג' מים לב מלך כד
ק' וזהו מ' זה אמר וקמא וכו' וקבאורי' לאסתר דכתי' פ' ככל אשר ענת
הי' כתיבתי כזה דרך ויתר כסוף;

בתי כהונה וקמא לוי' שכהונה לוי' וכן מלכות קדושים בתיים
ולכאורה כדלעיל מלכות ויכן את בית ה' ואת בית המלך וכן
פי' דתי' כחומם אכל לוי' האמת אינ' כוח ל' כי שם על בית כיון משם
קמא אין טעם לוי' דעל הכניס רמז ואחר ויטע להם בתיים ועוד
ג' ש' קמא בית המקדש בתי כהונה ולוי' ששפתי היותם עובדים
שם עבודתם לא כק' לא בית ה' בית אלהים וקמא מקדש והכל שטי'
בית משפחה מיוחדת ולפי ש' ש' ש' זה במשפט כהונה ולוי' בית
אהרן בית הלוי קאמר בתי כהונה ולוי' וכן במשפט המלך וקמא

הקל' האינו שמשו' כל בית דור וקמא דוד כלהים לכהי קאמר בתי'
מלכות; בתי' כהונה ולוי' היוכו למ' לעי' ויסד ולאשתיב
ומ' מלכות כמ' ויכבד ומיר' ופי' מלכות אף מלכות דלג' ויכבד
לפול' בתי כהונ' ולוי' אומי' והכי משפט מדר' רמ' אה' דתי' מלכות
ממיר' אכל' כש' ארסי' ומ' בתי

מהו שכר היראה תורה לפי שירא' יוכבד בפני ה' בת
העביד' במנה משה שכתוב בו ב' טוב הוא' ונתנה
התורה על ידו שנקראת לקח טוב ונקראת על שמו
שנאמר זכרו תורת משה עבדי' ומיר' יצא ממנה רוח
בצאל' שהיה מלא חכמה דכתיב ואמלא אותו רוח
אלהים וגובר' ועשה ארון לתורה שנקראת טוב הוי'
ויטב אלהים למילדות וירב העם לקיי' מה שנאמר
מי זה אמר ותהי' ה' לא צוה' אם פרעת צוה להרוג
את הזכרי' בה הועיל בגורתה' לא צוה אלא וירב
העם ויעצמו באר'

ב ויהי כי יראו המילדות וגו' רבולו' חד אמר בתי
כהונה ובתי לוי' וחד אמר בתי מלכות'
בתי כהונה ולוי' משה ואהרן בתי מלכות במרים
לפי שרוד בא במרים דכתיב וכלב בן חצרון הוליד
את עוזבה אשה ואת יריעות' ואלה בניה ישר ושובב
ואררן עוזבה כרים ולכה נקרא שמה עוזבה שחבל
עזובה הוליד' והלא אשתו הית' אר' ויהנן ללמדך
שכל הנוש' אשה לשם שמים בעילת עליה הכתוב בא'
ירדה' יריעות' שהיו פניה דומין ליריעות ואלה
בניה א' תיקרי בניה לא בוני' ישר זה כלב שיישר
עצמו טובב שטיב את עצמו ואררן טרוד את יצרו
ותמת

היה מאלעזר ועוד שכתב ש' משה לא כתיב
בשני' אהרן אלא מתי' היראה ימא כ' אכל כפועל נתי' מ'
בתי כהונה ולוי' אהרן ומה' ולפי זה כ' דהרן ומשה לאו דוקא'
אלא הם וזרעם כד' שדק' גם על אלישבע;
בשה וזהו י' אפי' שאין הלוי' מיוחדת למשה אלא לכל שבט
הלז ומשה מנד' אבותיו ירש זה לא מנד' עצמו וישם להם
בתי' קדוין; ש' שהעמיד ממנו משה בזכותה כדלעיל כי לולי
זכותה הי' כולל מאחרת ואל' מי הוקמו לביית כזה למא' דושי'
בתיים כתי' כהונה לחוד יל' ד' אפ' דלמירין בתי' כהונה על רבויים
מ' כלשון הכתוב כלו' מ' בתי' מוקדו כדכתיב בית אהרן;

עוזבה ו' מיראים ימא ריחן של דוכרי' פתק על דכרי' ר' כי אין
שפק טעם דכריים היה להם כקבלה בספרי היום אשר
כאבדו ממנו כי רבים היו בפירוש וסוף הכוכים כדכרי' הימים כתב'
בפרק י' וימקו' אחר הידוע להם מפרטים סבת השמות שהוא למת'
נקראת מיראים עוזבה ויריעות וכל הקי' דמשפ' ואולי' דכתיב
וכלב בן חצרון והיינו כלב בן יפנה ופי' בן יפנה בן שפני' משפ'ת
המרגלים כדמפרש' כפועל ועוד איתא התם ואכתי' בן קמו הוא'
דכתיב וילכדך; שתניאל בן קמו אחי' כלב אמר רבה מירא' דקמו
היה דיקא כתי' דקמא הקי' ש';

שהבל' עבדה: פי' דתי' כהונ' שהכל עבדה שכתוב חולמית היתה
כדקרי' לה הכא יריעות; ולקמן קרי' לה חלמית ועוזבה
שכונה כל בחורי ישראל מלש' אשתה;
והלא אשתו הייתה' פי' רש' כדכתיב ונתתי עוזבה ויקח לו
ונ' אשתא' אשתיה הוא';

לשם שמים פי' רש' כתי' תואר ארמוני' מחת חלמה היתה ויקרוקית;
ורוב בתי' דומין ללוי' האם;
ליריעות פי' רש' כתי' תואר ארמוני' מחת חלמה היתה ויקרוקית;
בזוניה פי' רש' אלו שמות בעלה שכחה ופסחה כדכתיב וישוועו
וכנס: שיישר עצמו פי' רש' מלכות בעשות המרגל'
ששייב ענמיו שהשיב עצמו מעבת' ל' הכתי' שוכב' אונאכתי' וזכר'
והכי כתי' קרי' ליה מרד בקרא אחרים; על שם שמרד בעד' המרגלים
שרידך כינרו' שהיה מקימו לתענות עמהם;

והנה

